

Keskitetty apuvälinekeskus Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella

Hankesuunnitelma 29.5.2023

Annina Alexandersson, tulosityksiköpäällikkö lääkinnällinen kuntoutus

Tiivistelmä

Lakisääteisiä lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälinepalveluita tuotetaan hajautetusti Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen terveyskeskuksien ja terveysasemien yhteydessä, paikkakunnittain vaihtelevilla toimintamalleilla. Hyvinvointialueen lääkinnällisessä tulosyksikössä hallinnoidaan yhteensä noin 31 200 yksilöityä apuvälinettä, sisältäen apuvälineiden varastoinnin, huollon, puhdistuksen ja kuljetukset asiakkaille/asiakkailta. Hyvinvointialueen eri apuvälinevarastot käsittävät yhteensä noin 660 m².

Hyvinvointialueen apuvälinepalvelut ovat hajaantuneita ja hauraita. Asiakkaiden yhdenvertaisten ja sujuvien palveluiden turvaamiseksi Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella on tarve uudistaa apuvälinepalvelut vaikuttavuutta, tuottavuutta ja kustannustehokkuutta edistävällä tavalla. Hankesuunnitelmassa kuvataan keskitetyn apuvälinekeskuksen perustamista, ja esitetään keskitetyn apuvälinekeskuksen malli (liite 1.).

Keskitetyn apuvälinekeskuksen valmistelu- ja suunnittelutyö on aloitettu, ja suunniteltu siirtyminen keskitetyn apuvälinekeskuksen kokonaisuuteen on mahdollista käynnistää budjettivarojen rahoittamana vuoden 2023 aikana. Toteutuakseen hanke on huomioitava tulosyksikön budjetissa vuodelle 2024. Kokonaisuudesta kriittisin osa on keskisen alueen apuvälinetoiminta. Keskisen alueen apuvälinevarasto ei sovellu käytettyyn tarkoitukseen ja alueen apuvälineiden huolto- ja kuljetussopimus päättyy 31.12.2023.

Tavoitteena on, että hyvinvointialueelle perustetaan keskitetty apuvälinekeskus siten, että toimintaa käynnistetään 1.1.2024 lähtien. Apuvälinepalveluiden keskittämisellä pyritään vakauttamaan alueen apuvälinetoimintaa ja hillitsemään kustannusten nousua tilanteessa, jossa apuvälinetarpeet kasvavat johtuen väestön ikääntymisestä ja yleisestä tavoitteesta hoitaa ihmisiä kotona mahdollisimman pitkään.

Sisällys

Tiivistelmä	1
1 Hankkeen tausta ja tarve	3
1.1 Keskinen alue: apuvälinehuolto ja -kuljetukset.....	3
2 Hankkeen tavoitteet.....	3
3 Nykyinen toiminta	4
3.1 Keskinen alue.....	4
3.2 Läntinen alue.....	6
3.3 Itäinen alue	7
3.4 Vammaispalveluiden apuvälinevarastot	10
4 Uudistettu toiminta.....	10
4.1 Hyvinvointialueen keskistetty apuvälinekeskus.....	11
5 Tilaratkaisut ja apuvälinevarastoiden muuttaminen	12
5.1 Tilaratkaisut ja apuvälinevarastoiden muuttaminen.....	13
5.2 Apuvälinevarastoiden muuttaminen.....	14
6 Kustannusarvio.....	14
7 Aikataulu	16
Lähteet.....	18

1 Hankkeen tausta ja tarve

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue aloitti toimintansa 1.1.2023, jolloin vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisestä siirtyi alueen kunnilta (Askola, Lapinjärvi, Loviisa, Myrskylä, Porvoo, Pukkila ja Sipoo) hyvinvointialueelle.

Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälinepalvelut ovat osa terveydenhuollon palveluita. Terveydenhuoltolain (1326/2010 §29) mukaan hyvinvointialueen on järjestettävä potilaan sairaanhoitoon liittyvä lääkinällinen kuntoutus, johon kuuluu apuvälinepalvelut.

Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutuksen edellytyksenä on sellainen lääketieteellisin perustein todettu sairaus, vamma tai kehitysviivästymä, joka heikentää potilaan toimintakykyä ja vaikeuttaa hänen itsenäistä selviytymistään. Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineinä luovutettavien välineiden, laitteiden, tarvikkeiden, tietokoneohjelmien sekä muiden ratkaisujen tarkoituksena on edistää potilaan kuntoutumista, tukea, ylläpitää tai parantaa toimintakykyä jokapäiväisissä toiminnoissa taikka ehkäistä toimintakyvyn heikentymistä (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutuksesta 1363/2011).

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen perusterveydenhuollon apuvälinepalvelut ovat osa lääkinällisen kuntoutuksen tulosityksikköä. Lakisääteisiä lääkinällisen kuntoutuksen apuvälinepalveluita tuotetaan hajautetusti alueen terveyskeskuksien ja terveysasemien yhteydessä. Hyvinvointialueen eri apuvälineyksiköt toimivat itsenäisesti ja toisistaan vaihtelevilla toimintamalleilla. Kokonaisuutena apuvälineiden varasto-, huolto- ja kuljetusjärjestelyt ovat hyvinvointialueella hajaantuneita ja hauraita. Asiakkaiden yhdenvertaisten ja sujuvien palveluiden turvaamiseksi Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella on tarve uudistaa apuvälinepalveluihin liittyvät toimintatavat, samalla edistäen palveluiden vaikuttavuutta, tuottavuutta ja kustannustehokkuutta.

1.1 Keskinen alue: apuvälinehuolto ja -kuljetukset

Hyvinvointialueen keskisen alueen (Porvoo) apuvälinehuolto ja osa apuvälinekuljetuksista ostetaan Porvoo kaupungilta. Hyvinvointialueen sopimus Porvoo kaupungin kanssa päättyy 30.6.2023 ja palveluiden jatkumisesta on sovittu ajalle 1.7.-31.12.2023. Porvoo kaupunki ei ole halukas jatkamaan apuvälineiden huolto- ja kuljetustoimintaa vuonna 2024. Sopimuksen päättyessä keskisen alueen apuvälineiden huoltotilat, työkalut ja kuljetuskalusto jäävät Porvoo kaupungin hallinnoimaksi. Näin keskisen alueen osalta on kokonaisuudessaan uudelleenjärjestettävä apuvälinehuolto ja apuvälinekuljetukset.

2 Hankkeen tavoitteet

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueelle esitetään perustettavaksi keskistetty apuvälinekeskus. Apuvälinekeskuksen tavoitteena on tuottaa hyvinvointialueen asukkaille saavutettavia, heidän tarpeitaan vastaavia, oikea-aikaisia, yhdenvertaisia ja toimintakykyä ylläpitäviä ja lisääviä kuntoutuspalveluita. Apuvälinetoiminnan keskittämisen kautta tavoitellaan kustannushyötyä apuvälineen elinkaareen liittyvissä toiminnoissa. Keskittämällä apuvälineiden hankintoja, huoltoja, kuljetuksia sekä varastotiloja on mahdollista hillitä kustannusten kasvua ja saavuttaa taloudellista

kustannushyötyä. Palveluiden tehokkuutta edistetään poistamalla päällekkäisyyksiä, keskittämällä toimintoja ja kierrättämällä apuvälineitä yli kuntarajojen. Keskitetty apuvälinekeskus edistää myös moniammatillista apuvälineosaamista ja toimii alueellisena osaamiskeskuksena.

3 Nykyinen toiminta

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen apuvälinelainaamot ja -varastot, sekä huoltopisteet sijaitsevat neljällä eri paikkakunnalla: Porvoossa, Sipoossa, Askolassa ja Loviisassa. Apuvälineitä lainataan asiakkaille kaikissa yllä mainituissa toimipisteissä sekä Lapinjärvellä, Pukkilassa ja Myrskylässä. Hyvinvointialueen henkilöstö (fysioterapeutit, toimintaterapeutit ja kuntohoitajat) lainaavat apuvälineitä alueen asukkaille. Apuvälineiden tilaus, huolto ja kuljetus toteutuu niin sote-ammattilaisten toimesta kuin ostopalveluna. Hyvinvointialueella ei ole apuvälineisiin erikoistuneita logistiikan ja huollon ammattilaisia. HUS-yhtymä tuottaa alueelle erikoissairaanhoidon apuvälinepalvelut, erityisen vaativat apuvälinepalvelut sekä lasten ja nuorten apuvälinepalvelut.

3.1 Keskinen alue

Varasto ja puhdistus: Keskinen alueen apuvälinevarasto sijaitsee Näsin terveyskeskuksen yhteydessä, osoitteessa Askolinintie 1C, 06100 Porvoo. Apuvälinevarasto (n. 188 m², kuva 1–2) on sijoitettu rakennuksen ullakkokerrokseen (6. krs) ja tilan yhteyteen on tehty pieni apuvälineiden pesutila (kuva 3). Varastoon pääsee vain yhdellä hissillä tai portailla. Apuvälinevarastoon kulkeva hissi on koko kyseisen rakennuksen asiakaskäytössä arkisin klo. 8–16. Apuvälineiden puhdistuksesta vastaa terveyskeskuksen laitoshuoltajat, mutta pesu- ja kuivaustila on tarkoitukseensa liian pieni ja sopimaton. Lisäksi toimintaan kuuluu pienapuvälinevarasto, joka sijaitsee toimintaterapeutin työhuoneen yhteydessä (Askolinintie 1C, 3. krs). Toimintaterapeutit huolehtivat pienapuvälineiden pesusta.

Apuvälineiden määrä: Keskinen alueen yksilöityjen apuvälineiden kokonaissaldo on noin 12 900 kpl. Asiakkaiden lainassa on noin 10 500 kpl yksilöityä apuvälinettä ja alueen varastosaldo on noin 2 400 kpl yksilöityä apuvälinettä (11.5.2023).

Luovutus ja palautus: Apuvälineitä lainataan asiakkaille osoitteessa Askolinintie 1 C (3., 4. ja 5. krs), kotikäyntien yhteydessä tai kuljetettuna asiakkaan kotiin (isot apuvälineet, esim. potilasnostimet, sängyt tai kiinteästi asennettavat apuvälineet). Osastoilla oleville asiakkaille viedään henkilökohtaiset apuvälineet. Asiakkaat vastaavat itse apuvälineiden palautuksesta apuvälinelainaamoon, mutta isot apuvälineet ja kiinteästi asennetut apuvälineet noudetaan asiakkailta.

Huolto ja kuljetus: Apuvälineiden huolto ja kuljetus ostetaan Porvoon kaupungilta → 31.12.2023. Apuvälineiden huolto tapahtuu Näsin terveyskeskusalueella sijaitsevassa huoltorakennuksessa. 1.1.2024 lähtien keskinen alueen apuvälineiden huollot ja kuljetukset on uudelleenjärjestettävä.

Henkilöstö: Keskinen alueen apuvälinepalveluiden toiminnasta vastaa yksi fysioterapeutti ja kaksi kuntohoitajaa sekä pienapuvälineiden osalta toimintaterapeutti (osa-aikaisesti). Apuvälinelainauksia voivat tehdä kaikki lääkinnällisen kuntoutuksen kuntohoitajat, fysio- ja toimintaterapeutit.

Kuvat 1-3. Yleiskuvia keskisen alueen apuvälinevarastosta ja apuvälineiden pesutilasta.

3.2 Läntinen alue

Varasto ja puhdistus: Läntisen alueen pienempi apuvälinevarasto (n. 37 m², kuvat 4–5) sijaitsee Sipoon terveyskeskuksen pohjakerroksessa, osoitteessa Jussaksentie 14, 04130 Sipoo. Tilan yhteydessä on pieni apuvälineiden pesutila. Apuvälineiden puhdistuksesta vastaa pääsääntöisesti terveyskeskuksen laitoshuoltajat. Läntisen alueen isompi apuvälinevarasto, ns. ”Navetta” (noin 212 m², kuvat 6–7) sijaitsee osoitteessa Lukkarintie 20, 04130 Sipoo. Tilan yhteydessä on pieni pesunurkkaus, jossa mahdollisuus huuhdella apuvälineitä.

Apuvälineiden määrä: Läntisen alueen yksilöityjen apuvälineiden kokonaissaldo on noin 12 013 kpl yksilöityä apuvälinettä (sekä lainassa että varastossa olevat apuvälineet, 1.12.2022).

Luovutus ja palautus: Apuvälineitä lainataan asiakkaille osoitteessa Jussaksentie 14, kotikäyntien yhteydessä tai kuljetettuna asiakkaan kotiin (isot apuvälineet, esim. potilasnostimet, sängyt tai kiinteästi asennettavat apuvälineet). Osastoilla oleville asiakkaille viedään henkilökohtaiset apuvälineet. Asiakkaat vastaavat itse apuvälineiden palautuksesta apuvälinelainaamoon, mutta isot apuvälineet ja kiinteästi asennetut apuvälineet noudetaan asiakkailta.

Huolto ja kuljetus: Läntisen alueen apuvälinehuollot järjestetään ostopalveluna (eläkkeellä oleva apuvälineteknikko). Apuvälineiden kuljetusta toteutetaan omana ja ostettuna toimintana (kuljetusliikkeen palvelut noin 1 krt/viikko). Apuvälineiden huolto tapahtuu Nikkilän suuremmassa apuvälinevarastossa (”Navetassa”).

Henkilöstö: Läntisellä alueella on yksi apuvälinepalvelusta päätyönään huolehtiva fysioterapeutti, joka tekee valtaosan apuvälinearvioinneista, vastaa apuvälineiden tilauksista sekä apuvälinevarastosta. Apuvälinelainauksia voivat tehdä kaikki lääkinnällisen kuntoutuksen fysio- ja toimintaterapeutit.

Kuvat 4–5. Yleiskuvia läntisen alueen pienemmästä apuvälinevarastosta.

Kuvat 6–7. Yleiskuvia läntisen alueen isommasta apuvälinevarastosta.

3.3 Itäinen alue

Loviisa

Varasto: Loviisan apuvälinevarastot (2 kpl, yhteensä n. 40 m², kuvat 8–9) sijaitsevat Loviisan terveyskeskuksen pohjakerroksessa, osoitteessa Öhmaninkatu 4, 07900 Loviisa. Osa isoista apuvälineistä säilytetään terveyskeskuksen käytävällä (kuva 10).

Apuvälineiden määrä: Loviisan alueen yksilöityjen apuvälineiden kokonaissaldo on 4 227 kpl. Asiakkaiden lainassa on 3 551 kpl yksilöityä apuvälinettä ja varastossa on 676 yksilöityä apuvälinettä (16.5.2023).

Luovutus ja palautus: Apuvälineitä lainataan asiakkaille osoitteessa Öhmaninkatu 4, kotikäyntien yhteydessä tai kuljetettuna asiakkaan kotiin (isot apuvälineet, esim. potilasnostimet, sängyt tai kiinteästi asennettavat apuvälineet). Osastoilla oleville asiakkaille viedään henkilökohtaiset apuvälineet. Asiakkaat vastaavat itse apuvälineiden palautuksesta apuvälinelainaamoon, mutta isot apuvälineet ja kiinteästi asennetut apuvälineet noudetaan asiakkailta.

Huolto, puhdistus ja kuljetus: Apuvälineiden huolto, puhdistus ja kuljetus ostetaan Loviisan kaupungilta. Apuvälineiden huolto tapahtuu apuvälinevaraston yhteydessä olevassa korjaushuoneessa (noin 16 m²). Apuvälineiden puhdistus ja kuivaus tapahtuu korjaushuoneen vieressä olevassa pesutilassa (n. 20 m², kuva 11).

Henkilöstö: Loviisan alueella lääkinnällisen kuntoutuksen fysioterapeutit ja kuntohoitaja huolehtivat yhdessä apuvälinearvioinneista. Apuvälinelainauksia voivat tehdä kaikki lääkinnällisen kuntoutuksen fysioterapeutit tai kuntohoitaja. Esihenkilö vastaa apuvälinetilauksista ja apuvälinevarastosta.

Kuvat 8-9. Yleiskuvia Loviisan apuvälinevarastosta

Kuva 10. Apuvälineitä käytävällä.

Kuva 11. Apuvälineiden pesutilat.

Askola

Varasto ja puhdistus: Apuvälinevarasto (n. 55 m², kuvat 12–14) sijaitsee palvelukeskus Mäntyrinteen kellarikerroksessa osoitteessa Mäntyrincentie 4 A, 07500 Askola. Apuvälineiden puhdistuksesta vastaa Askolan Puhti Oy, Mäntyrinteen palvelukeskuksen tiloissa.

Apuvälineiden määrä: Askolan alueen yksilöityjen apuvälineiden kokonaissaldo on noin 2 129 kpl yksilöityä apuvälinettä (sekä lainassa että varastossa olevat apuvälineet).

Luovutus ja palautus: Apuvälineitä lainataan asiakkaille Mäntyrinteen palvelukeskuksessa, kotikäyntien yhteydessä tai kuljetettuna asiakkaan kotiin (isot apuvälineet, esim. potilasnostimet, sängyt tai kiinteästi asennettavat apuvälineet). Apuvälineiden lainaus voi tapahtua myös Myrskylän ja Pukkilan terveysasemilla. Asiakkaat vastaavat itse apuvälineiden palautuksesta apuvälinelainaamoon, mutta isot apuvälineet ja kiinteästi asennetut apuvälineet noudetaan asiakkailta.

Huolto ja kuljetus: Askolan apuvälineiden perushuoltoa ja kuljetusta hoitaa hyvinvointialueen kiinteistöhoitaja. Fysioterapeutti on tarvittaessa mukana kuljetuksissa. Apuvälineiden huolto tapahtuu Mäntyrinteen palvelukeskuksessa, erillisessä huoltotilassa (kuva 15) kiinteistöhoitajan tai fysioterapeutin toimesta. Lisäksi apuvälineiden huoltoa/korjausta ja kuljetusta hankitaan ostopalveluna.

Henkilöstö: Askolan alueen lääkinnällisen kuntoutuksen fysioterapeutit huolehtivat yhdessä apuvälinearvioinneista ja lainauksista. Esihenkilö vastaa apuvälinetilauksista ja apuvälinevarastosta yhdessä työntekijöiden kanssa.

Kuvat 12–13. Yleiskuvia Askolan apuvälinevarastosta.

Kuva 14. Yleiskuva apuvälinevarastosta.

Kuva 15. Apuvälineiden huoltotila.

3.4 Vammaispalveluiden apuvälinevarastot

Hyvinvointialueen lääkinällisen kuntoutuksen apuvälinevarastoiden lisäksi, myös hyvinvointialueen vammaispalveluilla on tarve omien palautuneiden apuvälineiden varastointiin. Keskisen alueen vammaispalveluiden apuvälinevarasto (noin 60 m²) sijaitsee osoitteessa Pienteollisuustie 8, 06450 Porvoo. Läntisen alueen vammaispalveluiden apuvälinevarasto (noin 25 m²) sijaitsee osoitteessa Jussaksentie 18 A-H, 04130 Sipoo. Itäisen alueen vammaispalveluiden varasto (noin 10 m²) sijaitsee Valkon koulun autotallissa (osa autotallista). Näissä varastoissa säilytetään vammaispalveluiden myöntämiä apuvälineitä, kuten esim. rampeja.

4 Uudistettu toiminta

Toimivat ja laadukkaat apuvälinepalvelut tukevat ja lisäävät käyttäjien toimintakykyä ja mahdollistavat ikääntyvien ja vaikeastikin sairaiden ja toimintarajoitteisten henkilöiden kotona asumista. Apuvälineet ovat myös välttämättömiä asumista tukevien henkilöiden (hoitohenkilöstön ja omaishoitajien) työterveyden ja ergonomian mahdollistamiseksi. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen apuvälinepalveluiden keskittämisellä pyritään vakauttamaan alueen apuvälinetoimintaa, ratkaisemaan siihen liittyvät haasteet ja hillitsemään kustannusten nousua tilanteessa, jossa apuvälinetarpeet kasvavat liittyen väestön ikääntymiseen ja yleiseen tavoitteeseen hoitaa ihmisiä kotona mahdollisimman pitkään.

Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan yli 75-vuotiaiden osuus Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen kokonaisväestöstä kasvaa noin 2,7 % vuodesta 2023 vuoteen 2030 (taulukko 1.).

Taulukko 1. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen väestöennuste vuodesta 2023 vuoteen 2030.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen väestöennuste vuosille 2023–2030.							
	0 - 14 v	15 - 24 v	25 - 44 v	45 - 64 v	65 - 74 v	75+ v	Yhteensä
2023	15705	9982	22329	27806	12200	11325	99347
2024	15499	10055	22319	27811	12174	11848	99706
2025	15298	10141	22326	27835	12089	12357	100046
2026	15097	10224	22280	27837	12159	12786	100383
2027	14924	10270	22214	27865	12185	13252	100710
2028	14766	10282	22237	27736	12380	13618	101019
2029	14636	10231	22181	27781	12528	13954	101311
2030	14527	10177	22177	27697	12699	14315	101592

Lähde: Tilastokeskus 2021

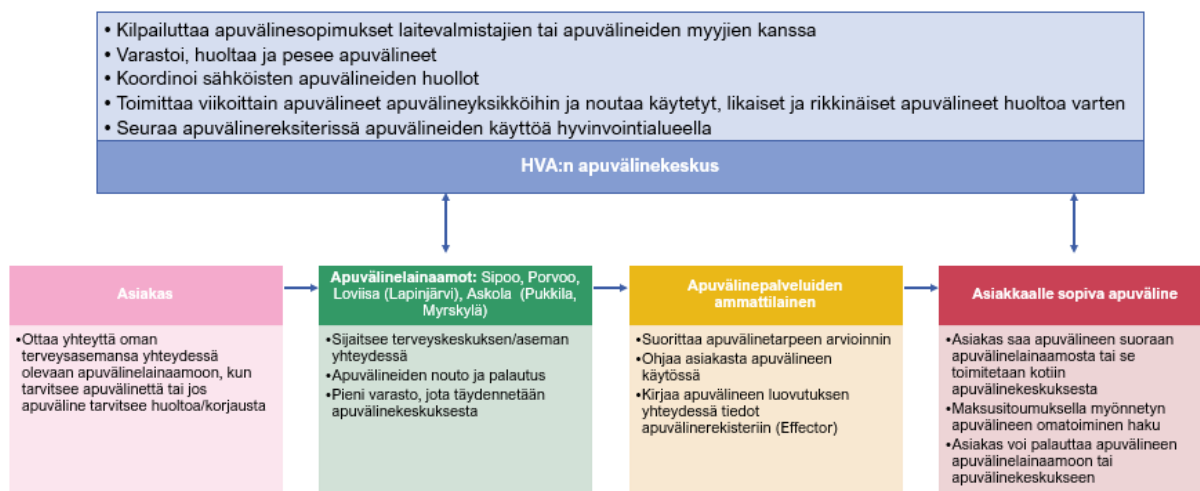
Näin on ennustettavissa, että apuvälineiden käytön määrä tulee lisääntymään Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella, ja on välttämätöntä kehittää ja uudelleen järjestää alueen apuvälinepalvelut. Hyvinvointialue voi vastata lisättyyn palvelutarpeeseen laadukkaasti, yhdenvertaisesti ja kustannustehokkaasti vain toimivien apuväline- ja logistiikkaprosessien kautta.

4.1 Hyvinvointialueen keskistetty apuvälinekeskus

Nordic Healthcare Group (2023) on tuottanut Itä-Uudenmaan hyvinvointialueelle selvityksen alueen apuvälinepalveluiden nykytilasta ja arvioinut mahdollisia vaihtoehtoisia malleja apuvälinepalveluiden palvelutuotannolle jatkossa. Selvityksessä hyvinvointialueen oma keskistetty apuvälinekeskus esitetään vaihtoehtona, joka vastaa alueen nykyisiin tarpeisiin. Hyvinvointialueelle perustettavan apuvälinekeskuksen toimintaan kuuluisi apuvälineiden kilpailuttaminen ja hankinta sekä apuvälineiden keskistetty varastointi, tilaaminen, huolto ja kuljetus. Hyvinvointialueen asiakkaat asioisivat jatkossakin nykyisissä alueen apuvälineyksiköissä, ns. ”apuvälinelainaamoissa”, joissa apuvälinetarve arvioidaan ja apuvälineet luovutetaan/palautetaan. Myös apuvälinekeskuksen yhteyteen suunnitellaan esteetön asiakastila, jossa mahdollistetaan suurempien apuvälineiden yksilöllinen kokeilu ja sovittaminen yhdessä apuvälineammattilaisen kanssa, näin vähentäen suurien apuvälineiden tarpeetonta siirtämistä. Apuvälinepalautukset suoraan apuvälinekeskukseen mahdollistetaan myös.

Keskistetyn apuvälinekeskuksen mallissa (kuva 16) esitetään tiivistetysti, miten hyvinvointialueen apuvälinepalvelut voidaan järjestää keskistetysti, ja eri toimijoiden roolit apuvälineprosessissa.

Keskitetyn apuvälinekeskuksen malli

Itä-UUSIMAA
Östra NYLAND | Hyvinvointialue
Välfärdsområde

Kuva 16. Itä-Uudenmaan keskitetyn apuvälinekeskuksen malli (NHG). Suurennos liitteenä 1.

Hyvinvointialueen keskitetty apuvälinekeskus mahdollistaa alueellisen joustavuuden ja keskitetyn toiminnan tuottavuusedun. Keskitetyn toiminnan kautta on mahdollista yhtenäistää apuväline-toimintaan liittyviä käytänteitä ja toteuttaa yhdenvertaiset palvelut, asiakkaan asuinkunnasta riippumatta. Apuvälinehankintojen kilpailutukset vaikuttavat apuvälineiden hankintahintoihin ja yhdenmukaistavat valikoimaa. Keskitetyn toiminnan kautta toteutuu myös näkyvyys kaikkiin apuvälinepalveluiden kustannuksiin. Apuvälineiden keskittäminen yhteiseen keskusvarastoon mahdollistaa muun muassa päällekkäisen varastoinnin purkamisen ja näin varastoarvon pienentämisen. Keskitetyn apuväline-toiminnan kautta ratkaistaan myös keski-alueen kiireellisesti järjestettävät apuvälinehuolto ja kuljetustarpeet.

Keskitetyn apuvälinekeskuksen perustaminen vaatii resursseja toimintatiloihin ja rekrytointeihin, mutta uusi toimintamalli tuo jatkossa synergiaetuja toimintaan.

4.1.1 Tietojärjestelmä

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen apuvälineitä hallinnoidaan tällä hetkellä eri järjestelmissä. Hyvinvointialue on päättänyt ottaa käyttöön Effector tietojärjestelmän apuvälineiden hallintaa varten. Järjestelmä on ennen hyvinvointialueen aloittamista ollut käytössä Askolan kunnassa, ja sen käyttöä laajennetaan nyt koko hyvinvointialueelle. Tarvittavat muutostyöt ja laajennus kustannetaan hyvinvointialueen ICT-hankkeesta. Itäisen alueen (Askolan ja Loviisan) apuvälineet on jo viety järjestelmään. Seuraavaksi vuorossa on hyvinvointialueen keskinen ja läntinen alue.

5 Tilaratkaisut ja apuvälinevarastoiden muuttaminen

Hyvinvointialueen keskitetyn apuvälinekeskuksen valmistelu on aloitettu keväällä 2023. Projekti on laaja ja tilaratkaisujen sekä logistiikan kannalta haastava.

Keskitetyn apuvälinekeskuksen valmistelua varten on perustettu työryhmä, johon kuuluu lääkinällisen kuntoutuksen tulosityksiköpäällikkö, palveluvastaava, apuvälinepalveluiden asiantuntija (fysioterapeutti) sekä projektisuunnittelija. Projektisuunnittelijan tehtävä keskittyy tilaratkaisuihin ja muuton sekä apuvälinekeskuksen logistiikan suunnitteluun. Hyvinvointialueen kiinteistöpäällikkö osallistuu keskitetyn apuvälinekeskuksen tilaratkaisujen löytämiseen.

5.1 Tilaratkaisut ja apuvälinevarastoiden muuttaminen

Keskitetyn apuvälinekeskuksen toiminta vaatii uudet toimitilat. Hyvinvointialueen nykyisistä apuvälinevarastoista mikään ei sovellu kyseiseen tarkoitukseen. Porvooseen, Sipooseen, Loviisaan ja Askolaan on tarkoitus jäädä pienet apuvälinelainaamot terveysasemien yhteyteen. Näistä turvataan asukkaiden ja esim. vuodeosastoilta kotiutuvien potilaiden mahdollisuus saada välittömästi ns. perusapuvälineitä lainaan. Hyvinvointialueen apuvälineiden päävarasto, kaikki vaativamman tason ja enemmän tilaa vaativat apuvälineet ovat tarkoitus jatkossa varastoida keskitetysti, yhdessä vammaispalveluiden kautta myönnettävien apuvälineiden kanssa samassa keskitetyssä varastokokonaisuudessa. Nykyiset apuvälinevarastot käsittävät yhteensä noin 663 m² (taulukko 2). Projektisuunnittelijan ja kiinteistöpäällikön antamien arvioiden mukaan, uuden apuvälinekeskuksen tilat tulisi käsittää noin 700 m². Arvioon vaikuttaa kuitenkin merkittävästi mahdollisen tilan pohjaratkaisu ja kattokorkeus.

Taulukko 2. Nykyisten apuvälinevarastotilojen neliöt.

Sijainti	Varastojen määrä	m ²
Porvoo	1	188 m ²
Sipoo	2	249 m ²
Loviisa	2 (huom. osa apuvälineistä käytävillä)	76 m ²
Askola	1	55 m ²
Porvoo	1 vammaispalvelut	60 m ²
Sipoo	1 vammaispalvelut	25 m ²
Loviisa	1 vammaispalvelut	10 m ²
Yhteensä		663 m²

Keskitetyn apuvälinekeskuksen tilaratkaisuksi esitetään kolme vaihtoehtoa. Valmistelutyöhön sisältyy kaikkien yllä mainittujen vaihtoehtojen kartoitusta:

1) Hyvinvointialueen lääkinällisen kuntoutuksen tulosityksikkö vuokraa olemassa olevan tilan, joka nähdään keskitetyn apuvälinetoiminnan kannalta sopivaksi, pitkäaikaiseksi vuokrakohteeksi. Tarvittavista saneerauksista (esim. pesulinjasto) neuvotellaan vuokranantajan kanssa ja toteutetaan yhteistyössä vuokranantajan kanssa.

2) Itä-Uudenmaan hyvinvointialue neuvottelee Porvoon kaupungin kaavoitusosaston kanssa soveltuvasta tontista, johon rakennetaan apuvälinekeskustoiminnalle sopivat toimitilat tilaelementtiratkaisuna. Tämä vaihtoehto vaatii myös tilapäisen ratkaisun keskisen alueen apuvälinetoiminnalle (vaihtoehto 3).

3) Hyvinvointialueen lääkinnällisen kuntoutuksen tulosityksikkö vuokraa tilapäisratkaisuna olemassa olevan tilan, joka nähdään keskitetyn apuvälinetoiminnan (varsinkin keskisen alueen) osalta sopivaksi, kunnes pitkäaikaisempi ratkaisu keskitetyille apuvälinekeskukselle on mahdollinen.

5.2 Apuvälinevarastoiden muuttaminen

Nykyisten apuvälinevarastoiden siirtäminen osaksi keskitettyä apuvälinekeskusta suunnitellaan tapahtuvan vaiheittain. Kriittisin kokonaisuus on keskisen alueen apuvälinetoiminta. Keskisen alueen apuvälinevarasto ei sovellu käytettyyn tarkoitukseen ja alueen apuvälineiden huolto- ja kuljetussopimus päättyy 31.12.2023.

Keskitetyn apuvälinekeskuksen projektisuunnittelija on laatinut luonnoksen muuton projektisuunnitelmasta, jossa kuvataan miten keskisen alueen apuvälinevarasto muutetaan uuteen keskitettyyn apuvälinekeskukseen. Suunnitelma on tehty siten, että sitä voi myöhemmin käyttää sovellettuna myös muiden apuvälinevarastojen muutoissa. Keskisen alueen muuttoprojektin ajankohta on vielä avoinna, koska uutta apuvälinekeskuksen vaatimaa toimitilaa vasta haetaan. Tämä ei kuitenkaan estä suunnittelemaa muuttamista, koska valtaosa valmistelevista tehtävistä ja kustannuksista eivät ole riippuvaisia uuden apuvälinekeskuksen sijainnista ja/tai muuton tarkasta ajankohdasta.

6 Kustannusarvio

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen apuvälinepalveluiden ja keskitetyn apuvälinekeskuksen osalta tehtiin vuonna 2022 investointisuunnitelma. Investointisuunnitelmaa ei kuitenkaan ole huomioitu lääkinnällisen kuntoutuksen tulosityksikön budjetissa vuodelle 2023, ja näin hankkeelle ei ole varattu tarvittavaa rahoitusta. Uusi investointisuunnitelma tehdään vuodelle 2024 ja toteutuakseen hanke on huomioitava tulosityksikön budjetissa vuodelle 2024.

Arvioidut toimintakulut hyvinvointialueen apuvälinepalveluissa vuonna 2023 on 1,3 milj. euroa. Vuoden 2023 ensimmäisen vuosineljänneksen toteuma on, sekä lääkinnällisen kuntoutuksen tulosityksikön osalta, että apuvälinepalveluiden kustannuspaikan osalta, talousarvion mukainen.

Jotta keskisen alueen apuvälinepalveluiden toiminta voidaan varmistaa vuoden 2024 alusta, valmistelu ja siirtyminen keskitetyn apuvälinekeskuksen kokonaisuuteen on aloitettava vuoden 2023 aikana. Lääkinnällisen kuntoutuksen tulosityksikköön kuuluu budjetoituja henkilöstökuluja, jotka ovat käyttämättä (2 x psykologi, kiinteistöhoitaja). Lisäksi lääkinnällisen kuntoutuksen tulosityksikkö on voinut päättää kaksi puheterapian ostopalvelusopimusta, kun hyvinvointialueelle rekrytoitiin uusi (budjetoitu) kokoaikainen puheterapeutti. Kyseiset budjetoidut varat ja säästöt (taulukko 3) voidaan käyttää keskitetyn apuvälinekeskuksen käynnistämiseen. Lisäksi apuvälinepalveluiden henkilöstöä on ohjeistettu harkitsemaan erittäin huolellisesti kaikkia apuvälineiden ja varaosien hankintoja. Tarkoituksena on kestäväällä tavalla pienentää paikallisten apuvälinevarastojen ns. ”puskurivaraa”.

Taulukko 3. Erittely käytettävissä olevista budjetoiduista varoista/säästöistä.

Käytettäviä, budjetoituja varoja/säästöjä 2023		
Lääkinnällisen kuntoutukseen siirtyneen kiinteistöhoitajan palkkavarat 1–7/2023	Tehtäväkohtainen palkka: 2275 €/kk	20 461,00 €
Lääkinnällisen kuntoutukseen siirtyneiden psykologistojen palkkavarat 1–7/2023	Laskennallinen tehtäväkohtainen palkka: 3745 €/kk	67 370,00 €
Ostopalvelupuheterapia (6 pv/kk) 6–12/2023	Päivähinta: 750 €	31 500,00 €
Yhteensä		119 331,00 €

Arvio keskistetyn apuvälinekeskus -hankkeen tarvittavasta rahoituksesta vuosille 2023 ja 2024 esitetään taulukossa 4.

Taulukko 4. Keskitetty apuvälinekeskus: arvio tarvittavasta rahoituksesta. Suurennos liitteenä 2.

Investointi/hankinta/tarve	Kommentti	Vuokra /leasing	2023 (3 kk)	2024 (12 kk)
Tilojen saneeraus (esim. pesulinjasto)	Arvio riippuu toimitilasta. Voidaan mahdollisesti myös sisällyttää vuokraan.		35 000,00 €	35 000,00 €
Laitteet (pumpukärryt, kuormalavat, pinontavaunu, jne.)	Arvio		3 000,00 €	15 000,00 €
Kalusteet (kuormalavahyllyt, pientavarahyllyt, toimistokalusteet, jne)	Arvio riippuu toimitilasta.		10 000,00 €	30 000,00 €
Työkalut	Apuvälineiden huoltoon, korjaukseen ja asennukseen tarvitaan tavallisia työkaluja.		10 000,00 €	4 000,00 €
Muuttokustannukset	Arvio, muuttopalvelu kilpailutetaan 2023: keskinen alue 2024: läntinen ja itäinen alue		15 000,00 €	25 000,00 €
Vuokra	Arvio: ≈10,00€/m ² (tilan koko 700 m ²)	7 000 €/kk	21 000,00 €	84 000,00 €
Sähkö	Arvio	900 €/kk	2 700,00 €	10 800,00 €
Jätehuolto	Arvio	400 €/kk	1 200,00 €	4 800,00 €
Siivous	Arvio, riippuu tilan koosta ym.	1 000 €/kk	3 000,00 €	12 000,00 €
ICT	Arvio, riippuu tilan olemassa olevista yhteyksistä.		10 000,00 €	5 000,00 €
Rekrytointi: apuvälineteknikko/mekaanikko/huoltomies	Laskennallinen tehtäväkohtainen palkka: 2 500€/kk 2023: 1 henkilö (2 kk) 2024: 1 henkilö (12 kk), 1 henkilö (10 kk)		6 500,00 €	70 800,00 €
Koulutus/perehdytys	Arvio		2 500,00 €	4 000,00 €
Pakettiauto	12/2023: 1 kpl; 1/2024 2 kpl	700€/kk/auto	700,00 €	16 800,00 €
Polttoaine	Arvio	400€/auto	400,00 €	9 600,00 €
Yhteensä			121 000,00 €	326 800,00 €

Valmistelu ja siirtyminen keskitetyn apuvälinekeskuksen kokonaisuuteen vuoden 2023 aikana on taloudellisesta näkökulmasta mahdollista käynnistää tulosityksikön budjettivarojen rahoittamana. Keskitetyn apuvälinekeskuksen kokonaisuuden perustaminen jatkuu vuonna 2024. Vuoden 2024 arvioidusta, tarvittavasta rahoituksesta pysyviä kustannuksia on 217 800 € (harmaalla korostetut taulukossa 4). On kuitenkin huomioitava, että keskitetyn apuvälinekeskuksen perustamisen myötä kustannuksia myös poistuu 117 000 € (taulukko 5). Keskittämällä toimintaa, aikaisemmin apuvälinevarastona käytettyjä tiloja vapautuu muuhun käyttöön, tai on irtisanottavissa. Muun muassa on käynnistetty neuvottelut Näsin ullakotilan poistamisesta vuokrasopimuksen kuuluvista maksettavista vuokraneliöistä.

Taulukko 5. Poistuvia kustannuksia johtuen keskitetyn apuvälinekeskuksen perustamisesta.

Poistuvia kustannuksia	/vuosi
Porvoon kaupungilta aiemmin ostettuja huolto- ja kuljetuspalveluja	77 000,00 €
Vammaispalvelujen varastovuokra keskinen alue	5 000,00 €
Näsin terveyskeskuksen ullakkotilan vuokrakustannukset	35 000,00 €
Yhteensä	117 000,00 €

Apuvälineiden hankintoja ei ole kilpailutettu hyvinvointialueella, lukuun ottamatta keskinen alueen pyörätuolien perusmalleja. Keskitetty apuvälineiden hallinta edesauttaa apuvälineiden kilpailutusta. Hyvinvointialueen apuvälineiden kilpailutus käynnistetään syksyn 2023 aikana. Kilpailutusten kautta laskevat apuvälineiden hankintahinnat hillitsevät kustannusten nousua.

Muita keskitetyn apuvälinekeskuksen perustamisesta syntyviä talousvaikutuksia:

- Apuvälinevarastojen yhdistäminen mahdollistaa paremman varastokierron kaikkien apuvälineiden osalta ja pienentää varastossa varmuuden vuoksi pidettävien apuvälineiden määrää, minkä erityisesti keskitetyn apuvälinekeskuksen ensimmäisinä toimintavuosina arvioidaan vähentävän uusien apuvälinehankintojen määrää.
 - Talousvaikutus on merkitsevä varsinkin suurempien ja kalliimpien apuvälineiden kohdalla. Niiden varastointia keskittämällä on mahdollista turvata välineiden tehokkaampi käyttöaste. Esim. yhden sähkösäätöisen hoitosängyn tai moottoroidun ilmapatjan hankintahinta on noin 2 000 €. Kun jo varastoihin hankitut apuvälineet hyödynnetään joustavammin koko hyvinvointialueen asukkaiden hyväksi, uusien apuvälineiden hankinta ja vuokraus vähentyy. Näin hillitään kustannuskehitystä.
- Ostettuja kuljetuspalveluja voidaan vähentää, muut kilpailutetaan.
- Apuvälinekohtainen laskutus yhtenäistetään niiden apuvälineiden kohdalla, jonka käyttäjän kotikunta on toisella hyvinvointialueella. Vastaavaa laskutusmenettelyä sovelletaan vakuutusasiakkaiden osalta.

7 Aikataulu

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen keskitetyn apuvälinekeskuksen valmistelu- ja suunnittelutyö on aloitettu ja siitä vastaa keskitetyn apuvälinekeskuksen työryhmä. Työn jatkuminen ja käytäntöön saattaminen vaatii hyvinvointialueen hallitukselta päätöksen keskitetyn apuvälinekeskuksen perustamisesta. Mikäli keskitettyä apuvälinekeskusta ei perusteta, keskinen alueen apuvälinevarastointi, apuvälineiden puhdistus, huolto ja kuljetus on joka tapauksessa ratkaistava ennen 31.12.2023.

Sopivaa toimitilaa etsitään keskitetylle apuvälinekeskukselle yhteistyössä hyvinvointialueen kiinteistöhallinnon kanssa. Tavoitteena on löytää toimitilaratkaisu mahdollisimman pian. Tämän perusteella on mahdollista suunnitella yksityiskohtaisemmin, käytännön tasolla, apuvälinepalveluiden siirtämistä keskitetyn apuvälinekeskuksen piiriin.

Muutostyön ensimmäisessä vaiheessa keskitytään keskinen alueen kokonaisuuteen (syksy 2023), jotta voidaan taata keskinen alueen apuvälinehuoltojen ja apuvälinekuljetusten jatkuvuus 1.1.2024 lähtien. Tarvittavia rekrytointeja toteutetaan syksyn 2023 aikana, ja keskinen alueen apuvälinevaraston muutto suunnitellaan tapahtuvan loppusyksystä 2023. Varsinaista toimintaa käynnistetään vuoden 2023

lopussa ja työ jatkuu vuoden 2024 aikana. Seuraavassa vaiheessa, vuoden 2024 aikana, keskitetyn apuvälinekeskuksen kokonaisuuteen siirretään apuvälineet hyvinvointialueen läntiseltä ja itäiseltä alueelta.

Lähteet

Nordic Healthcare Group (2023). Apuvälinepalvelut Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella. Selvitys vaihtoehtoista.

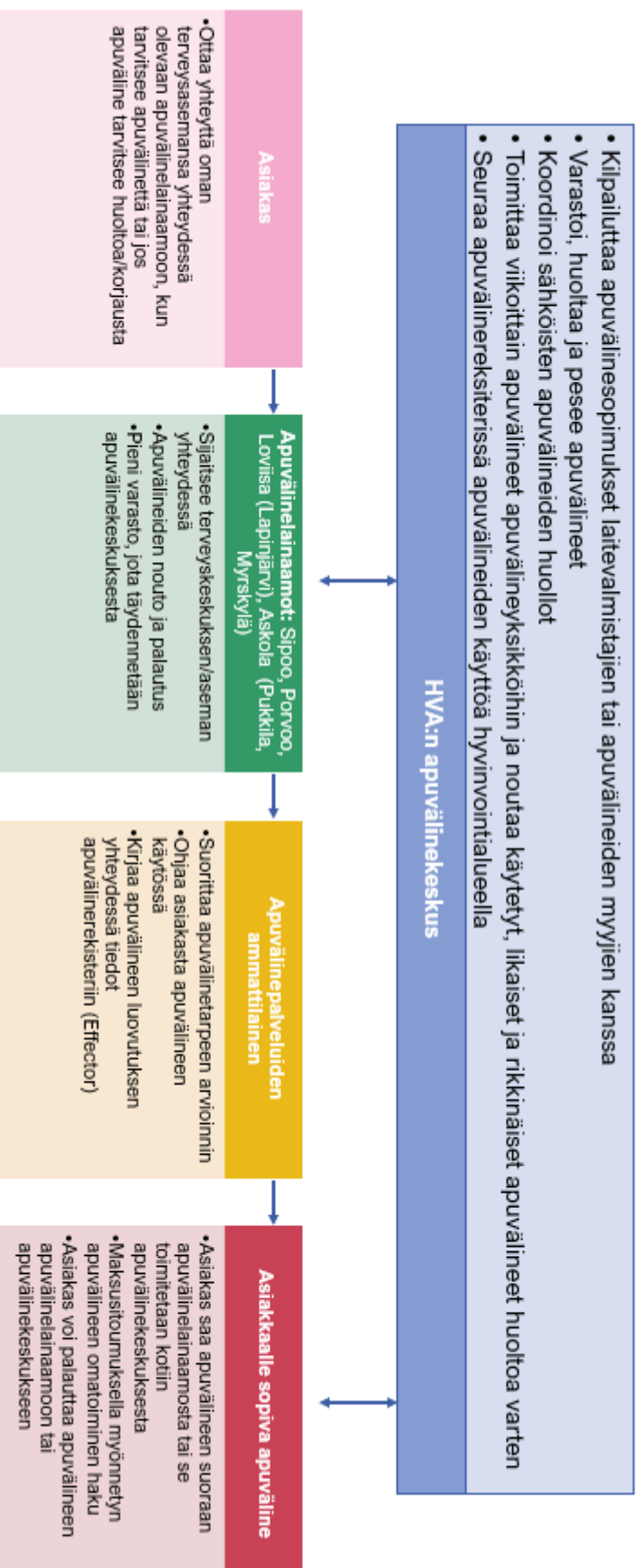
Sosiaali- ja terveysministeriön asetus lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutuksesta 1363/2011. [Sosiaali- ja terveysministeriön asetus... 1363/2011 - Sädökset alkuperäisinä - FINLEX®](#)

Terveystieteiden tutkimuskeskus (2010). <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>

Tilastokeskus (2021). Väestöennuste 2021: Väestö iän ja sukupuolen mukaan alueittain, 2021–2040. Taulukko luoto 9.5.2023.

https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vaenn/statfin_vaenn_pxt_139f.px/

Keskitetyn apuvälinekeskuksen malli

Liite 2. Keskitetty apuvälinekeskus: arvio tarvittavasta rahoituksesta.

Investointi/hankinta/arve	Kommentti	Vuokra /leasing	2023 (3 kk)	2024 (12 kk)
Tilojen saneeraus (esim. pesulinjasto)	Arvio riippuu toimitalasta. Voidaan mahdollisesti myös sisällyttää vuokraan.		35 000,00 €	35 000,00 €
Laitteet (pumppukärryt, kuormalavat, pinontavaunu, jne.)	Arvio		3 000,00 €	15 000,00 €
Kalusteet (kuormalavahyllyt, pientavarahyllyt, toimistokalusteet, jne)	Arvio riippuu toimitalasta.		10 000,00 €	30 000,00 €
Työkalu	Apuvälineiden huoltoon, korjaukseen ja asennukseen tarvitaan tavallisia työkaluja.		10 000,00 €	4 000,00 €
Muuttokustannukset	Arvio, muuttopalvelu kilpailutetaan 2023: keskinen alue 2024 läntinen ja itäinen alue		15 000,00 €	25 000,00 €
Vuokra	Arvio: ≈10,00€/m ² (tilan koko 700 m ²)	7 000 €/kk	21 000,00 €	84 000,00 €
Sähkö	Arvio	900 €/kk	2 700,00 €	10 800,00 €
Jätehuolto	Arvio	400 €/kk	1 200,00 €	4 800,00 €
Siivous	Arvio, riippuu tilan koosta ym.	1 000 €/kk	3 000,00 €	12 000,00 €
ICT	Arvio, riippuu tilan olemassa olevista yhteyksistä.		10 000,00 €	5 000,00 €
Rekrytointi: apuvälineteknikko/mekaanikko/huoltomies	Laskennallinen tehtäväkohtainen palkka: 2 500€/kk 2023: 1 henkilö (2 kk) 2024: 1 henkilö (12 kk), 1 henkilö (10 kk)		6 500,00 €	70 800,00 €
Koulutus/perehdytys	Arvio		2 500,00 €	4 000,00 €
Pakettiauto	12/2023: 1 kpl; 1/2024 2 kpl	700€/kk/autto	700,00 €	16 800,00 €
Polttoaine	Arvio	400€/auto	400,00 €	9 600,00 €
Yhteensä			121 000,00 €	326 800,00 €